

**ЗНАЧЕННЯ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

Доцільність нашого дослідження зумовлена суперечністю між зростаючими вимогами до професійного рівня сучасного вчителя та неповнотою реалізації в його підготовці принципу інтеграції освітньої інноватики та історико-педагогічних надбань; між потребою у контекстно-компетентнісній підготовці вчителя початкової школи та необхідністю врахування її національно-регіонального компоненту. Особливо актуалізується ця суперечність у контексті вивчення навчальної дисципліни «Історія педагогіки. Теоретико-методологічні аспекти та шляхи оновлення педагогічної освіти розкрито в працях сучасних учених: В. Андрущенко, В. Бондаря, О. Дубасенюк, О. Мороза, О. Сухомлинської та ін. Історія професійної підготовки вчительських кадрів в Україні досліджувалася Н. Дем'яненко, О. Дзевеґерінім, М. Заволокою, В. Майбородою, та ін. Розвиток освіти Закарпаття, зокрема й питання підготовки вчительських кадрів, відображено у розвідках закарпатських науковців В. Гомонная, В. Росула, П. Ходанича та ін.

Вважаємо, що важливе місце у підготовці студентів до вивчення історії педагогіки посідає вивчення джерел дослідження – джерелознавство, яке є «неодмінною умовою успішної дослідницької роботи історика на всіх етапах: від пошуку і виявлення джерел, їх систематизації і класифікації до наукової критики, встановлення вірогідності джерельної інформації, її інтерпретації. ... суттєво позначається на науковому рівні досліджень, сприяє об'єктивному висвітленню подій та явищ» [1, с. 456]. Науковці, які займаються вивченням історичного джерелознавства (І. Войцехівська, Я. Калакура, С. Павленко та ін.), вважають, що «українська історіографія має давню джерелознавчу традицію, основу якої становлять документалізм історичної науки, шанобливе і відповідальне ставлення до джерел та їх інформаційних відомостей» [1, с. 458]. Звідси випливає, що фундаментом наукових історико-педагогічних праць є історіографія конкретної проблеми, що дає змогу визначити мету, завдання, наукову новизну дослідження. Історіографічний метод як загальнотеоретичний підхід до здійснення історико-педагогічних пошуків обґрунтував український вчений Н. Гупан. Зокрема, він пропонує здійснювати історіографічний аналіз «за такими принципами: 1) за методологією вивчення освітніх явищ і процесів минулого розрізнялись історичні праці, де висвітлюються педагогічні феномени з точки зору розвитку загальнокультурних процесів (наявність та кількість закладів освіти в різних регіонах, кількісний та якісний склад тих, хто навчає та вчиться, матеріально-технічна база навчання тощо); історико-педагогічні праці, де домінантою є вивчення процесу навчання (виховання) під кутом зору його мети, завдань, змісту, форм, методів, способів викладання тощо; 2) за змістом визначались наукові дослідження (монографії, наукові статті, дисертації), популяризаторські праці (публіцистика, науково-популярні видання), навчальні (посібники, підручники), довідникова література (енциклопедії, бібліографічні покажчики, словники тощо), хрестоматійні видання (збірки документів, видання творів тощо); 3) за

хронологічними рамками дослідження диференціювались історичні та сучасні (автентичні) праці, тобто праці, написані сучасниками розглядуваних явищ і процесів» [2, с. 17-18]. Також Н. Гупан пропонує для систематизації історико-педагогічних праць три підходи – проблемно-тематичний, хронологічний та персоніфікований. Варто зазначити, що всі три підходи мають місце для застосування у процесі вивчення «Історії педагогіки», в тому числі у спецкурсах з вивчення історії становлення та розвитку початкової школи, педагогічної освіти в Закарпатті.

О. Сухомлинська диференціює розвиток педагогічної думки від розвитку школи та освіти: «вони мають багато спільного, і хоча й діють у однакових історичних реаліях, одному історичному просторі, їх віддзеркалення, відображення, їх рефлексія різняться між собою. Освітній простір, – наголошує науковець, – знаходиться здебільшого в соціальній сфері, відображає соціальні, політико-правові, економічні й ідеологічні процеси. Саме вони вкупі з педагогічними процесами задають параметри шкільної політики, функціонування освіти і виступають фундаментом для періодизації розвитку школи» [3, с. 48]. Педагогічну думку науковець розглядає як «широке поняття духовної сфери, куди входить багато складових, серед яких філософія, релігія, мораль та етика і, безумовно, освіта... Педагогічна думка завжди персоніфікована, – на ній лежить відбиток особистості автора (чи авторів) з його смаками, поглядами, віруваннями, переконаннями. ...крім науково-педагогічних знань вона включає в себе ідеологію з відчутною опорою на національні цінності, різні форми історичної ментальності ...» [3, с. 48]. У своїх дослідженнях О. Сухомлинська доводить, що «коли у такий спосіб підходити до визначення педагогічної думки, то побачимо, що вона випереджує останню, але інколи й не встигає за розвитком освіти, доганяє її. Бувають періоди, коли їх шляхи взагалі розходяться ...» [3, с. 48].

Отже, правильно організованою роботою з науковими джерелами дозволить студентам об'єктивно підходити до аналізу історико-педагогічних процесів минулого, а також активно застосовувати ретродосвід у своїй майбутній професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Історичне джерелознавство: Підручник / Ярослав Степанович Калакура, Ірина Нінеліївна Войцехівська, Світлана Федорівна Павленко та ін. – К.: Либідь, 2002. – 488 с.
2. Гупан Н.М. Українська історіографія історії педагогіки / Н.М. Гупан. – К.: А.П.Н., 2002. – 224 с.
3. Сухомлинська О.В. Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем / Ольга Василівна Сухомлинська. – К.: А.П.Н., 2003. – 68с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>